sluiten vrijmaakte, daarmee op staanden voet het kerkverband verbrak, en dat ze met dit dwaze theorie-tje van in de kern-vragen onbevoegde kerkrechtdocenten degenen, die het kerk-verband niet hunnerzijds braken, kalm-weg daaruit ging werpen, dat lag voor rekening dier kerkscheurders zelf; onzerzijds zeiden we: houd u eenvoudig aan wat er in de belijdenis en de kerkorde staat, niet slechts in de praat, maar ook in de daad, en laat aan God de uitkomst over.

Daarom was de Vrijmaking ook geen Afscheiding, tenzij dan in passieven zin: dat we afgescheiden wérden door de synodocraten die den haan van Amsterdam lieten koning kraaien, hoe schor het beest ook was, en hoe slecht op tijd. Heel de Vrijmaking beteekende een erkenning van de roeping, om „te beginnen bij Jeruzalem". Dat wil hier zeggen: om eerst aan diegenen, met wie wij zoo lang hadden saamgeleefd, de waarheid te zeggen. Niet zoo lang, totdat zij in of in conformiteit aan een wel-bewuste (ik zeg niet: weldoordachte), tegen alle waarschuwing in doorgezette, gehandhaafde, definitieve, rechtskrachtige uitspraak en beslissing hadden gekozen. Gekozen vóór of tégen de waarheid en het beschreven recht.

Geheel in overeenstemming daarmee was dan ook, dat we niet individueel ons hebben gemeld bij een bestaand kerkinstituut, dat ons het meest nabijkwam. Dat is een punt, dat we wel eens even willen aanraken, ook omdat er vaak naar gevraagd wordt. Zeker, men heeft van synodocratische zijde wel gehoopt, dat òf wijzelf, of anders degenen, die den strijd voor recht en waarheid met ons zouden voeren, dien kant uit zouden gaan. Men had het verloop der dingen immers zich zoo anders voorgesteld. Prof. Greijdanus had al emeritaat gekregen; aan hém zou men niet al te luid den oorlog behoeven te verklaren. Weliswaar had men aan hém en mij eenzelfden dwazen „eisch" gesteld, dien men later, later, nadat hij met ronde woorden afgewezen was, heeft moeten intrekken, zij het met een leugentje-van-Nauta als aftocht-dekkend rookscherm, maar al dadelijk na dit voorval verkoos de diplomatie te isoleeren en te „localiseeren": men had den „moed", aanstonds hém van ondergeteekende te scheiden. We hadden samen precies hetzelfde geantwoord op den onbeschaamden „eisch" om „de besluiten" (ook dus de niet eens ons bekende, óók de zelfcontinueering eener synode op eigen gezag, en meer van die gedoentes) te helpen uitvoeren, nota bene; en we hadden gezamenlijk één brief onderteekend. Maar daarna gingen de broeders heel broederlijk ons splitsen, en Ridderbos moest de briefjes maar schrijven. Prof. Greijdanus kreeg al dadelijk een — onzedelijk gemotiveerd — briefje, dat men hem wel zou laten loopen, want hij was al op leeftijd; maar ondergeteekende kreeg nieuwe missives, met nieuwe wijsheid-van-Polman, en nieuwe probleemverschuiving van Ridderbos. Het was de eerste stoot in de isoleeringspolitiek. Men wilde het geval — we spreken in den stijl van Ridderbos Junior — zoo veel mogelijk „localiseeren".

Dat innige verlangen, om zijn eigen namens de eene heilige katholieke (d.i. algemeene) kerk in katholieken rechtshandel (naar het heette) aangedurfde handelingen, zoodra ze doorgezet waren, in de gevolgen zooveel mogelijk te remmen, en te ont-katholiseeren, kwam in alles uit. Ik geloof zelfs, dat men me nog wel had willen „behouden", mits: voor altijd machteloos gemaakt en voor goed in een „schorsing" onteerd. Alle „eischen" bleven wel staan, maar dominees schreven toch briefjes, en Viator-Weggemans maakte propaganda voor handteekeningen: zeg nou maar dit en dat, dan loopt 't wel met een sisser af. Ja, ja, maar de eischen en de rechtsgronden bleven; en ik zou de kerk met die goddeloosheden hebben laten zitten om mijzelf te „redden"? Wat een mentaliteit..... bij de op-touw-zettara van het actie-tje! Toen dat niet hielp, kwam er, natuurlijk op instigatie van Kampen en van de Amsterdamsche clan, een actie van de classis-Apeldoorn. O zoo dierbaar, maar even onzedelijk in het pleit. Beloof nu maar dit en dat, en 't zaakje komt wel weer in orde. Van de rechtskwestie geen woord. De dominee, die ermee begon, woont nu in Kampen, en mag De Bazuin nog wat bloed inspuiten. Daarna gewriemel van de classis Rotterdam. Synode-praeadviseurs nerveus eromheen fladderend. Zij-ige woorden van ds Meijster, die pas als secretaris-curator me met huid en haar aan den synodalen handel verkocht had, d.w.z. zonder een woord van-mij-zelf te hooren of te willen hooren me had geschreven, dat curatoren nu eenmaal niets er aan konden doen, omdat ze als machines hebben uit te voeren wat een synode zegt, ook al betreft het een man, tegen wien de heeren nog pas hadden verklaard, dat hij 't werk zoo goed deed..... Weer dus uit Rotterdam de stem: laat de geschorste dit en dat zeggen, laat de synode dan zóó en zóó doen, en 't geval kan blijven rusten. Geen één van de profeten vroeg naar de rechtsregelen die waren afgekondigd, en naar de eischen, die onverzwakt waren gebleven. En toen al die affaires op niets waren uitgeloopen, omdat we wilden blijven bij de ZAKEN, die geschied WAREN, en DAAROVER het licht van Schrift en kerkorde wilden doen schijnen, toen kwam de aap uit de mouw: als de man niet de rol van betaald en gedoogd eunuch vervullen wil, dan zetten we door. Bukken voor ons blijft de conditie. De actie-Weggemans, de actie-Apeldoorn, de actie-Rotterdam werd op het laatste nippertje nog ten overvloede gekruist door een actie-Bloemendaal, waar in een hotel een groep menschen samenkwam, onder welke Grosheide zelde en mij liet doorgeven(!): als de geschorste nu maar eens een briefje schrijft: ik erken dat ik geschorst ben, wie weet, of dan niet de zaak nog in orde komt? Het moest erkend worden, en dan schriftelijk. Hoewel er niets gebeurd was, dat op een niet-erkennen wees (vanwege de onder-gedokenheid reeds was het onmogelijk, zie Bijlage Handboek van onze kerken 1946), Brutaler stukje, en onwaardiger, dan deze Bloemendaalsche uitlating van dr Grosheide, ken ik niet.

Wijst dit alles erop, dat men van gene zijde zoó veel mogelijk de zaak wilde terugbrengen tot kleine proporties, mits maar voor de mènschenmacht gebukt werd, dezelfde tactiek werd met nog des te meer bewustheid gevolgd na de dusgenaamde „afzetting". Het advies van Ridderbos (zwart op wit, door de „synode" natuurlijk goedgekeurd, want wat keurt ze nu eigenlijk niet goed?) was geweest: verbreek het kerkverband dan toch, als uw geweten u niet toelaat te bukken voor onze eischen om mee te doen. We hadden dat verbreken van het kerkverband onzerzijds geweigerd. Hetzelfde advies was gegeven aan de kerk van Wezep. Die had het eveneens geweigerd. WANT HET WAS TOEN NOG IN DE CRITIEKE PERIODE: het „proces", waarboven de Naam des Grooten Konings eenmaal was geschreven, moest nu ook — nadat men den door ons voorgestelden en aangeboden Godsvrede had verworpen — definitief worden afgewikkeld; en aan hen, die het op touw gezet hadden, den naam Gods daarbij aanroepende, mocht niet meer de kans gegeven worden, met behulp van de door en door ongeestelijke acties Weggemans, Apeldoorn, Rotterdam, Bloemendaal te ontsnappen aan het klimaat van ernst en spanning, waarin zijzelf door hun „eischen" en „vragen" en „schoring" nu eenmaal den strijd hadden geplaatst. Men mocht hun wel tegemoet komen als personen, maar niet in hun (beweerde) ambt. Men mocht hen zelfs wel hèlpen zich terug te trekken, maar niet zóó, dat de kerk bleef opgescheept met hun rechtsregeltjes, die de Heere niet erkende, en dat degenen, die aan de bestaande rechtsorde zich gehouden hadden, voor hun leven waren machteloos gemaakt, juist in hun ambt.

Waarom we dit alles ophalen?

Omdat hier één der voornaamste punten ligt: Ridderbos, en synode, riepen: loop er dan toch als-'t-u-blieft uit, als u dan niet bukken wilt; maar wij bleven zeggen: we loopen er niet uit, u zult ons naar recht moeten behandelen, d.i. op de gestelde réchtskwesties ingaan; en als u dat niet wilt, of kunt, of durft, dan moet u het maar voor God verantwoorden, wat u verder in uw hoofd haalt: wij gaan den chaos, dien gij opriept, niet met chaotische improvisaties van uw geïnspireerde vrienden uit de acties Weggemans, Apeldoorn, Rotterdam, Bloemendaal „genezen" en „bezweren".

Achter dit alles lag de vaste overtuiging, dat we verantwoordelijk waren tegenover de kerken, die we met groote blijdschap zooveel jaren hadden gediend. Al zagen we ze ondergaan in den greep der groep, die haar kansen eindelijk kreeg in den oorlog, tegen den man, wiens blad hem was afgepakt door de door Kuyper (H. H.) geholpen vijanden, we rekenden ons verplicht, zooveel mogelijk eerst die kerken de waarheid te doen weten. Zooveel **het aan ons lag.**

En daarom meldden we ons niet, ook niet, toen het nacht was, bij een of andere kerk, die het meest nabij was, maar we riepen op tot vrijmaking en bekeering.

EN DAT VOND MEN HET ERGSTE.

Men had van alles en nog wat gedaan om ons daarvan terug te houden. Nog één dag voordat de vergadering gehouden werd in Den Haag, heeft men getracht, ons ervan terug te houden. Zelfs met een professoraatje werden we gelokt: ons broodje werd weer zoo'n beetje zeker gemaakt, en ons (bedelaars)watertje gewis. Maar we lieten het professoraatje-op-een-presenteerblaadje loopen, omdat we, wat we uit Gods hand gekregen hadden in 1933 niet anders dan uit handen van trouwgebleven kerken wilden hergeven en bewaard zien. Liever geriskeerd, dat niemand zou zeggen: ik erken uw ambt nog, dan dat we hetgeen uit Gods hand gekregen was, ons lieten teruggeven als een fooitje uit de handen dergenen, die mooie woorden wisten te spreken, ook tot ons, maar als 't erop aankwam bleven collaboreeren met wie ons een opdracht Gods zoogenaamd in Zijn Naam hadden afgenomen. En dat op een manier, en op „gronden", die men nergens anders dan in..... de kerk, de kerk, de kerk kan vinden, zóó gemeen, zóó hol, zóó dun en ijl en voos. Op „gronden", die men zich wel nimmer zou durven veroorloven officieel aan te voeren binnen het kader b.v. der Vrije Universiteit, als het iemand betrof van een of andere faculteit, die niet den rug der KERK kan ploegen. Alleen de kerk kan iemand zóó gemeen „ontslaan" op zoo dwaze rapportjes als in 1944 ons overkomen is. Het bederf van het beste is altijd het slechtste.

Zie, dat we ons niet hebben laten dirigeeren naar Amerika, zooals sommigen in die dagen al droomden, en niet hebben aangeklopt bij een bestaande kerk, om druppelsgewijs hier en daar ons zelf met een enkel medestanderije (zoo „ziet" men hen ginds) te laten verdwijnen met stille trom achter de klapdeurtjes van een rookerig consistoriekamertje van vreemde bouwheeren, maar dat we hebben gezegd: OFFICIEEL MOET DE KERK WORDEN GEPLAATST VOOR HET PRINCIPIEEL CONFLICT, want dat is een roeping Gods, die ons laat beginnen (ook) bij (het reeds bedorven) Jeruzalem, dat hebben de kerkelijke slachtoffer-coöperanten der diplomatie van dr H. H. Kuyper nooit kunnen zetten. Maar dat was dan ook de eenige weg, waarin God ons gezegend heeft met zegeningen, die we nimmer zóó groot hebben durven verwachten. Dat was dan ook de eenige weg der gehoorzaamheid. Dat was het juist, hetgeen de acties Leiden (Weggemans), Apeldoorn, Rotterdam, Bloemendaal, hebben willen verhinderen, MITS..... u weet het nu langzamerhand wel. Dàt was de doorn in het oog dergenen, die ten bate hunner synodocratische vrienden de Haagsche vergadering (ze was niet „besloten" zooals de hunne) zijn wezen „verkennen", al deden ze geen mond er open. Dàt was de nachtmerrie van hen, die eerst zwart op wit hadden geschreven: buk nu maar, want ge krijgt hoogstens twintig dominees mee (historisch, de auteur is hooggeleerd).

**

Maar als we nu in ons KERKELIJK leven erkennen, dat we tot **zulk** een „beginnen bij Jeruzalem", en tot deze factische erkenning van verantwoordelijkheid tegenover wie ons eerst toebehoorden, verplicht waren, zoolang, tot er over de publiek voleinde procedure beslist was, zouden we dan in de POLITIEK niet evenzoo moeten handelen?

Ik zeg niet, dat kerk en politieke partij gelijke rechten kunnen doen gelden in dezen.

Ik zeg wel, dat de regel: verantwoordelijkheid aanvaarden tegenover uw huisgenooten-van-jaren algemeen geldend is.

En ik zeg ook, dat men dàn pas bang voor ons is. Als wij als overtuigde vrijgemaakten zeggen: hier zijn we, zóó denken we, dàt willen we, hoe staat ge ertegenover, kies nu vóór of tegen. Er zijn er in de kerk, die dachten: hoogstens 20; anderen dachten: misschien wel 100; maar ze hoopten in elk geval op een scheiden met stille trom: isoleeren, localiseeren, doodzwijgen, afleiden. Dacht ge dat er in de politiek niet evenzoo soms geredeneerd werd? Er zijn er, die ons onwijs vinden, en dweperig, en bijziende, en achterlijk, maar die graag ons „behouden", mits..... we niet aan hun jaaje trekken, niet met onze vrijmaking hun aan boord komen, niet met wat zij — nog altijd dwaas — voor Schilderianisme of zoo iets verslijten de partij-instantics ophouden. Ze willen ons graag houden, mits — rustig, en stil. Mits in de propaganda-business van dr J. Waterink, ge weet wel, die de jongste verkiezingspropaganda geleid heeft, en heusch met Barkey Wolf en zoo De Standaard weer op de been helpt, geen Prinzipienreiterei storing brenge.

Welnu, laat ons ook hier de leus volgen: beginnen bij het begin. We komen er op terug. Want het moet, niet om sommige tegenstanders te prikkelen, maar omdat de goede dienst, aan de waarheid en het recht, positief van ons gevorderd wordt. K. S.

UIT DE SCHRIFT

DE HEERLIJKHEID VAN DEN ZOON DES MENSCHEN.

> En hij zeide: Voorwaar, Voorwaar zeg ik ulieden: van nu aan zult gij den hemel zien geopend, en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op den Zoon des menschen.
> Joh. 1 : 52.

Nathanaël zal moeten opklimmen tot de erkenning dat Jezus van Nazareth niet alleen Zoon van God is, maar ook Zoon des mensehen. In dezen laatsten naam ligt immers de Messiaansche heerlijkheid uitgedrukt. Aan den Zoon des menschen zal God geven de heerschappij over het eeuwig koninkrijk, het koninkrijk van gerechtigheid en vrede. Daarom is deze naam de aanduiding van Jezus als den van God gezonden Middelaar. Die Middelaarsglorie zal Nathanaël nu ook gaan zien. Is de taak van den Middelaar niet om verzoening te bewerken tusschen God en mensch; tusschen hemel en aarde? Is zijn werk niet, de verbroken verbinding te herstellen en een weg van den hemel naar de aarde, van de aarde naar den hemel te banen? Moet door Hem niet de Jakobsladder zijn blijvende en rijke vervulling verkrijgen? Dat nu zal Nathanaël, nu hij gelooft, van dag tot dag zien. En dat zal hij erkennen als de heerlijkheid van den Messias. Een aardsche glorie had hij zich gedacht, maar deze heerlijkheid gaat ver daar boven uit. In zulk een Middelaar ligt besloten al de heerlijkheid van ons, zijn volk. Er is geen andere heerlijkheid dan die der verzoening; de glorie van den open hemel, van den vrijen toegang, van het Vaderhart.

De heerlijkheid van den Zoon des menschen is onze zaligheid.

Dr M. B. VAN 't VEER †.